

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkkerk. Telefoon 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

...Zo werd Zijn Naam genaamd JEZUS...

Lucas 2:21b

De achtste dag na het Kerstfeest is de nieuwjaarsdag. Het is in de christelijke kerk lange tijd gebruik geweest om op de nieuwjaarsdag te denken aan de besnijdenis van de Zaligmaker, die immers plaats vond op de achtste dag na Zijn geboorte. Evenals Zijn volk uit de oude bedeling ontving Hij toen het teken van Gods verbond in Zijn lichaam en werd zo verplicht tot een leven van gehoorzaamheid aan de Wet, opdat Hij Zijn volk van de dienstbaarheid der Wet zou verlossen.

En bij de besnijdenis ontving Hij ook de naam Jezus, zoals de engel al voor Zijn geboorte had aangekondigd.

Nieuwjaarsdag: de naamdag van Jezus!

Wij staan weer aan het begin van een nieuwe jaarkring. Het jaar 1977 ligt voorgoed achter ons. En wat was het vlug verstreken. Uren, dagen, maanden, jaren, vliegen als een schaduw heen! De oudejaarsavond heeft ons weer heel nadrukkelijk bepaald bij de broosheid, bij de vergankelijkheid van dit aardse bestaan, dat aan de tijd onderworpen is: Als een kleed zal 't al verouden; niets kan hier zijn stand behouden! Wat uit stof is, neemt een end, door de tijd, die alles schendt!

Niets is vluchtiger dan de tijd! Wat heden is, wordt morgen verleden! En hoeveel is er niet, dat de tijd in en rondom ons doet veranderen? Dat heeft ook het afgelopen jaar ons toch wel geleerd? Wat een vermeende vastigheden, die helemaal geen vastigheden bleken te zijn. Wat zijn er wat een dingen anders gelopen, dan wij misschien stellig hadden verwacht. Hoeveel gekruiste idealen, hoeveel ingestorte luchtkastelen! Lezer: hoe arm, hoe nietig, hoe leeg is het hart en het leven van de mens, die alles nog verwacht van dit tijdelijk leven! Van deze vergankelijke wereld! Deze wereld mag dan veel beloven, maar het zijn beloften, die ons toch niet echt gerust stellen. Deze wereld mag dan allerlei genoegens bieden, maar het zijn genoegens, die nooit het hart kunnen bevredigen, het hart, waarin God de eeuw(igheid) gelegd heeft. Deze wereld moge dan allerlei schatten bieden, maar het zijn schatten, die ons nooit wezenlijk geluk kunnen bieden.

Maar is er dan waarlijk iets blijvends, iets, waarop ik kan bouwen, zonder dat het ooit wankelt, iets, dat waar is en waar blijft, ook als elke belofte, door mensen gegeven, een leugen blijkt te zijn?

O, hoort het dan: wij hebben het profetisch Woord, dat zeer vast is, en ge doet wel, als ge daarop acht slaat! Het is het eeuwig blijvend Woord van de eeuwige onveranderlijke God! Nee, niet alles is vergankelijk! Niet alles wordt door de tand des tijds aangetast! Niet alles wordt omvergestoten in deze wereld, waarin dagelijks de tonelen wisselen!

Gods Woord houdt stand in eeuwigheid. En het zal geen duimbreed wijken! En dat eeuwigblijvend Woord spelt ons de Naam, die beter is dan uitgelezen olie: JEZUS! Gij zult Zijn Naam henen: JEZUS, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonde!

JEZUS: de Heere redt! Er is ook onder de hemel geen andere Naam aan de mensen gegeven, door Welke wij zalig moeten worden dan de Naam van Jezus! O, het is waar: deze Naam slaat de bodem in aan alle verwachting van schepselen. Jezus: de Heere redt! Hij is de Man, door Wien de Heere ruimte maakt, redding, behoudenis, zaligheid werkt!

Hoe zal ik, schuldig mensenkind, verzoening vinden, vrede met God, verbergend tegen Zijn toorn? Hoe zal ik mijn eeuwige bestemming bereiken en mens Gods kunnen worden, tot alle goed werk volmaakt toegerust? Hoe zal ik waarlijk getroost kunnen leven ook in de moeilijkste omstandigheden en eenmaal zalig kunnen sterven?

De oplossing ligt enkel in deze JEZUS!

De zonde brengt ons onder het oordeel, onder de vloek. Zullen wij vrede met God hebben, dan is het noodzakelijk, dat de zonde wordt verzoend, dat wij hersteld worden in de gunst des Heeren. De zonde is de oorzaak van al die jammer en ellende, waarin wij zijn verzonken, van het oordeel waaraan wij zijn prijsgegeven. Maar hoor dan: de Zoon der Mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt! Jezus-Zaligmaker!

Hoeveel is er in deze wereld al veranderd, sinds die Naam aan de Zoon van Maria werd gegeven? Hoeveel mensengeslachten, die deze Naam spottend of aanbiddend op de lippen hebben genomen, zijn al heengegaan?

Maar die Naam Zelf staat daar nog onaangetast, schittert nog in onverbleekte heerlijkheid! En zoals de Naam, zo is Hij, die Hem draagt: gisteren en heden en eeuwig Dezelfde! Nog altijd dezelfde macht, om volkomen zalig te maken, als toen Hij het eerste verloren schaap van het huis Israëls wegrukte van de rand van de afgrond! Nog altijd dezelfde gewilligheid om te behouden, nog altijd dezelfde trouw, nog altijd dezelfde liefde, waarvan de diepte tot in eeuwigheid niet te peilen is!

Wij staan aan de ingang van het jaar 1978! Wat het ons zal brengen, weten we niet. We zijn van gisteren! We kunnen hoogstens een vage begroting maken, vol van onzekere posten. Onzekerheden en dreigingen op politiek-staatskundig, maatschappelijk en kerkelijk terrein. Wij kunnen tal van vragen stellen, waarop wij het antwoord schuldig moeten blijven. Wel weten wij, dat ook in 1978 satan zal rondgaan als een briesende leeuw, zoekende wie hij zal mogen verslinden. Ook weten wij, dat elke morgen de zonde ons weer zal opwachten, als we wakker worden, dat ze weer met ons zal meegaan naar het werk, tot in het bidvertrek toe! We zullen dagelijks struikelen in vele! Ook staat vast, dat elke dag ons een dag dichter brengt bij onze sterfdag, want het is de mens gezet om eenmaal te sterven en daarna het oordeel!

Maar aan het begin van dit jaar is daar Jezus-Zaligmaker! Is het een wonder, dat Paulus zegt: „Ik heb niet anders onder u geweten, dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd?”

En werd Zijn Naam genaamd JEZUS!

Beslissend voor u en voor mij is dan ook niet, hoe het allemaal gaan zal in het nieuwe jaar! Of het ons veel voor- of tegenspoed zal brengen! Al

VAN DE ADMINISTRATIE

Dit is dan de 1ste maal in 1978 dat u enkele regelen „Van de Administratie” lezen mag. Wij willen beginnen al onze abonnees 's-Heeren onmisbare zegen in dit nieuwe jaar toe te wensen. Wij staan weer aan het begin van een nieuwe jaarkring. Wat zal dit jaar ons brengen? Mogelijk is het ons sterfjaar. Met het oog op dat alles mocht het ons aller bedel wel zijn, „Leer ons (mij) also onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen”, (Ps. 90 vs. 12). De Heere geve al onze medewerkers, (inzonderheid Ds. Blom, die steeds veel tijd besteedt aan de verzorging van ons blad), lust en opgewektheid, om hun bijdrage voor „Bewaar het Pand” te blijven geven. Uit de vele reacties, die wij van tijd tot tijd mochten ontvangen, blijkt dat hun arbeid voor ons blad zeer gewaardeerd wordt. Teleurstellend was, dat verschillende abonnees met de ingang van 1-1-78 hebben bedankt. Moedgevend daartegenover is dat wij weer 13 nieuwe abonnees mochten noteren, en wij extra aan giften en overbetalingen ontvingen f 361,50. Wij bevelen „Bewaar het Pand” ook in 1978 bij u aan. De betaling van de 13de jaargang is inmiddels op gang gekomen. Nog even een herhaling van de vorige maal, zij die reeds voor 1978 hebben betaald, leggen de accept girokaart rustig naast zich neer. Tenslotte wie kan mij helpen aan het juiste adres van P. Dubbeldam, Kon. Lode-wijklaan 498, Apeldoorn? Met de mededeling vertrokken, zond de P.T.T. ons blad retour.

Adm. „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. Giro 704350.

v. d. L.

is het niet onbelangrijk. Maar beslissend is, of we in de weg van wedergeboorte, door een levend geloof van onze oude levenswortel, die ons verbindt met de gevallen Adam, werden afgesneden en ingeënt als een levende rank in de Wijnstok, die Christus is.

Buiten Hem is er geen verwachting, geen andere toekomst dan de nachdonkere ondergang van het eeuwig verderf. Al zou het dan in 1978 nog zo goed gaan, buiten Hem gaat het toch altijd verkeerd. Echter: het kan nog! Aan Jezus voeten is nog ruimte!

Zalig, wie mag leven voor rekening van deze Jezus, Die de rekening betaalde voor allen die schuldbelijgend en in zelfveroordeeling tot Hem vluchten! Andere Toevlucht ken ik geen!

Al zou dan in 1978 de tegenspoed zich vermenvuldigen, dan zal Hij toch voor de Zijnen alle dingen doen medewerken ten goede!

Zullen we dagelijks bidden, dat Zijn Naam om onzentwil niet gelasterd moge worden, maar dat het van ons leven enigermate mag kunnen worden afgelezen, wie Jezus is?

Vlietstra

VAN DE REDAKTIE

1. We zijn de poort van een nieuw jaar, het jaar 1978, binnengetreden. Terugziend mogen we wel zeggen: Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben, Klgl 3:22. En vooruitziende past het oog en hart op te heffen naar omhoog om de gunst en zegen des Heeren af te smeken. We leven in een donkere tijd. Ds. Van der Ent schrijft daar een en ander over in zijn artikel. We willen daarnaar verwijzen. De Heere moge onze commissie willen zegenen en bekwamen om ook de arbeid aan ons blad voort te zetten. Met dit nummer zijn we begonnen met de 13e jaargang. Tot hertoe heeft de Heere ons geholpen. Het is onze hartelijke begeerte, dat „Bewaar het Pand” ook in de toekomst de oude gereformeerde beginselen naar Gods Woord moge uitdragen. En de Heere moge

onze lezers zegenen, ook onze jeugdige lezers, met de werking van Zijn Geest, bij aanyang en voortgang.

2. In het vorige nummer stond het laatste artikel van Ds. Van Leeuwen, getiteld: Naar de Katechisatie. Het doet ons goed, dat Ds. Van Leeuwen deze lange serie heeft mogen voltooien. Er gaan stemmen op om de artikelen in boekvorm uit te geven. Wanneer dat mogelijk blijkt zal dat zeker gebeuren. U zult er dan wel nader van horen. Het ligt in de bedoeling, dat Ds. Van Leeuwen nu zal gaan schrijven over de Nederlandse Geloofsbelijdenis of over de Dordtse Leerregels. Eerst komen er nu enkele artikelen over het boek Esther. Ter afwisseling.

3. We kunnen hier verantwoorden een gift van f 100,—, die een lezer van ons blad ons ter hand stelde. Het was nog in het jaar 1977. En ook een bedrag van f 1044,08, dat op onze girorekening werd overgeschreven door de Chr. Geref. kerk van Werkendam, ten bate van de arbeid onder de Joden te Toronto. Hartelijk dank voor alles. We zullen er voor zorgen, dat deze bedragen op de bestemde plaats aankomen.

4. We ontvingen dezer dagen een circulaire, een stencil, waarin verschillende pastores van een paar plaatsen zich tot de lezers richten. Die pastores zijn van Rooms tot Protestants, met verschillende inslag, van remonstrants tot orthodox. Ze hebben dus een gezamenlijke boodschap. Zij vermelden de diensten, die op de kerstdagen en met oud- en nieuwjaar zouden worden gehouden. We gaan daar nu niet op in. Mogelijk, dat er later gelegenheid en aanleiding voor is. We willen nu volstaan met een waarschuwing tegen alle verbroedering, die de ondergang van de kerk inleidt.

5. We ontvingen nog een gift van f 100,— voor de school van Dundas en Hamilton en op de rekening van de school bij de Rabobank te Meerkerk werd gestort een bedrag van f 500,— van rekening 41.00.15.326. De postrekening van de Rabobank is 129785 en de eigen rekening van de school bij deze bank 34.13.58.053. Hartelijk dank voor deze giften.

6. Naar aanleiding van het artikel over Clifton in het vorige nummer ontvingen we een brief van een lezer van ons blad. Hij vermeldde geen adres, anders hadden we hem persoonlijk kunnen antwoorden. Daarom vermelden we hier, dat dit artikel, enigszins verkort, was overgenomen uit het jaarboek van de Free Reformed Church of North America.

7. Tenslotte nog een bericht voor al onze lezers in Nederland. In dit nummer treft men een acceptgirokaart aan. Men kan deze gebruiken bij de betaling van het abonnementsgeld, desgewenst aangevuld met een gift, wat uiteraard zeer op prijs wordt gesteld. De administrateur zou het zeer toejuichen, wanneer spoedig tot betaling wordt overgegaan. Dit bericht geldt uiteraard niet voor hen, die het abonnementsgeld voor de 13e jaargang al overmaakten en ook niet voor hen die een ruilabonnement hebben.

B.

Catechismus, leerboek van de orde des heils.

Zondag 37.

Op de vraag: „Mag men ook godzaliglijk bij de Name Gods een eed zweren?” hebben wij in het licht van Gods Woord te antwoorden. Want deze vraag is uit de praktijk van het leven opgekomen, daar er wel eens lichtvaardig mee gehandeld wordt.

Het komt voor, dat iemand die persoonlijk van een bepaalde zonde beschuldigd wordt, zijn onschuld niet kan bewijzen en dan zijn toevlucht neemt tot de eed. Men durft het wel met de aanroeping van Gods naam, dus met het zweren van een eed te bevestigen, onschuldig te zijn. En dat moet dan genoeg zijn, de beschuldiger moet op grond daarvan zijn beschuldiging intrekken. Wat niet geoorloofd is, want men mag alleen godzaliglijk bij de name Gods een eed zweren. Maar dan moet het van die persoon met de aanroeping van Gods naam gevorderd worden. Het heeft dus geen rechtsgeldigheid als de beschuldigde zo maar zijn toevlucht neemt tot het zweren van de eed. Iemand die aan zijn consciëntie gebonden is doet dat niet, want het zweren van een eed houdt het treden in Gods tegenwoordigheid in. En dat vereist de nodige voorbereiding, dat mag zo maar niet geschieden, daar het een hoogst ernstige zaak is. Het moet onderzocht of de zaak op grond van recht en

redelijkheid opgelost kan worden. De Schrift zegt: „En ook allen die godzalig willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.” Waarbij staat aangetekend: „Dat is, die de christelijke leer of godsdienst standvastig willen belijden, beleven en verbreiden.” En op grond daarvan wordt geantwoord: „Ja, als het de overheid van haar onderdanen of anderszins de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen, en dat tot Gods eer en des naasten zaligheid.”

De Heere heeft Zijn Naam aan Zijn Woord verbonden, want de Schrift leert ons: „Zeg tot hen: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood der goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn wegen en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o Huis Israëls?” Waarmee het ons betuigd wordt, dat de Heere op ons wacht, om ons genadig te zijn. De Heere zweert Zijn eed, tot bevrijding van de goddeloosheid en dat om Zijns naams wil. De Heere zegt: „Zo waarachtig als Ik leef”, opdat wij niet verlies van ons leven, het leven zouden zoeken en vinden

Opdat wij met diepe eerbied Zijn zouden aanroepen en belijden in onze strijd tegen zonde, Satan en ongelooft. En ziet u dat in om biddend te strijden voor Zijn naam en zaak, dan hebt u er behoefte aan om Zijn naam trouw te zweren. „Dat is, zij zullen zich met een eed verplichten aan de ware God, verlatende en afzwerende de valse goden.” Opdat het van sabbat tot sabbat een aanroepen van de naam des Heeren zou zijn, om er steeds inniger door aan Hem en Zijn zalige dienst verbonden te worden.

Want de Heere komt in Zijn Woord tot ons met Zijn Goddelijk zweren, uit Zijn ontfermende liefde en dat tot behoud. „Opdat gij niet traag wordt, maar navolgers zijt dergenen, die door geloof en lankmoedigheid de beloftenissen beërven.”

De Heere kwam bij Abraham Zijn belofte te bevestigen met een eed. „Want als God aan Abraham de belofte deed, dewijl Hij bij niemand die meerder was had te zweren, zo zwoer Hij bij Zichzelf, zeggende: Waarlijk, zegenende zal Ik u zegenen, en vermenigvuldigende zal Ik u vermenigvuldigen.” En die vervulling heeft hij verkregen tegen hoop op hoop. „En alzo, lankmoediglijk verwacht hebbende, heeft hij de belofte verkregen.” Wat tot op de dag van heden voor ons van grote betekenis is. Want de vervulling van Gods beloften loopt niet langs de weg van berekening, maar door de dood der onmogelijkheden. De Heere doet een afgesneden zaak, daar Hij alles wat van de mens is komt weg te snijden. Want de Heere doet het en kan het alleen doen om de eer van Zijn naam.

„Waarin God, willende de erfgenamen der beloften overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad, met een eed daartussen is gekomen.” Zodat de eed, die de Heere gebruikt tot bevestiging van Zijn belofte tot des mensens zaligheid, ons ernstig aanspoort daarvan alleen met eerbied en diep ontzag voor Zijn hoge majesteit gebruik te maken.” Het moet geschieden tot Gods eer en des naasten zaligheid. En dus niet voor alledaagse zaken en bezigheden, alhoewel wij altijd en in alles biddende werkzaam behoren te zijn. Want de Schrift zegt: „Vertrouw op de Heere met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet.” Ken Hem in al uw wegen, en Hij zal uw paden recht maken.” Waartoe de Heere Zijn belofte heeft willen bevestigen met Zijn eed.

„Opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop vast te houden.”

Het hart dat heeft leren hopen op de Heere, met een levende hoop, moet altijd tegen de stroom op. En dat kan, wanneer de wind des Geestes is in de zeilen, want die Wind heeft een Goddelijke kracht. Die is veel sterker dan de stroom die we tegen hebben sterk is. Maar zodra we die heerlijke Wind niet meer hebben in de zeilen, wat dan? Maar dan hebben we het anker der hoop uit te werpen. „Welke wij hebben, als een anker der ziel, hetwelk zeker en vast is, en ingaat in het binnenste van het voorhangsel.” En dat doet het hart rusten in de vaste bodem van Gods onveranderlijke trouw. Wat voor de oefeningen van het geestelijke leven van grote betekenis is. Want hier wordt wel meer dan anders, de diepe afhankelijkheid van de wind des Geestes gevoeld en biddende beleefd. Om het oog te vestigen op Hem die de enige weg des heils naar het beloofde land der eeuwige heerlijkheid heeft gebaad. Daar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus,

naar de ordening van Melchizedek een Hogepriester geworden zijnde in der eeuwigheid.”

En zodra de Heere de wind des Geestes dan weer geeft in de zeilen, komt het anker der hoop als vanzelf boven, om zo op hoop in Gods trouw verder tegen de stroom op te trekken, naar het beloofde land der eeuwige heerlijkheid.

En zo hebben wij niet alleen bij de aanvang, doch ook bij de voortgang de dierbare werkingen van de Heilige Geest nodig. En zijn wij daarvan vreemdelingen, dan drijven we met de stroom van de alledaagse godsdienst mee. Men houdt dan de vorm van de zaak voor het wezen der zaak. Waarover we met ernst hebben na te denken. Want u hebt toch belijdenis afgelegd voor het aangezicht des Heeren om Hem te zoeken en kinderlijk te vrezen in afhankelijkheid van de dierbare werkingen van de Heilige Geest. En als u nu genoeg hebt aan de lamp van die belijdenis, dan komt u straks in de nacht van des Heeren komst in de duisternis te staan. En dat staan is naar des Heeren Woord, het staan voor een gesloten deur. En dat, daar het vat van de olie des Geestes ontbreekt in het hart. Laten we toch ons innerlijk leven ernstig onderzoeken en beproeven, of wij behoren tot het hopen volk, dat heilbegerig uitziert naar het zijn bij de Heere, om Hem eeuwig te mogen verheerlijken.

Denk er toch over na, dat u gedoopt bent in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. En bij het doen van de belijdenis des geloofs hebt u dat toch voor uw rekening genomen. Bedenk het toch, dat de Heere met Zijn eed de vervulling van Zijn beloften heeft bevestigd. En dat niet te zoeken, met gebondenheid aan de troon der genade, is toch wel erg. Het is toch voor een ieder het allerergste, niet te komen tot het geestelijk kennen van de Heere, want daarin is het eeuwige leven. Zal dan alles wat de Heere aan ons ten koste gelegd heeft tegen ons moeten getuigen? Gedenk toch om het beloofde heil, want de Heere laat ons nog niet los. Want de God des verbonds roept ons toe: „Bekeert u, bekeert u, van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?” Wat de Heere Jezus deed wenen op de straten van Jeruzalem en nog zijn volle betekenis heeft voor ons.

Soest.

R. Kok.

GENERALE SYNODE 1977

8

In het vorige nummer gaven we weer een gedeelte uit het minderheidsrapport ten aanzien van de instructie van de P.S. van het Noorden. Er zou gemakkelijk meer uit zijn over te nemen, maar toch menen we met het aangehaalde te moeten volstaan, althans wat dat gedeelte van het rapport betreft. Na bespreking van de constatering van de instructie gaan de beide rapporteurs in op de toelichting ervan. Daarin worden veel belangrijke dingen naar voren gebracht. En dan komt de minderheid met het volgende voorstel:

De Generale Synode, kennis genomen hebbend van de instructie 8.04. overwegend

1. dat in deze instructie niet op verantwoorde wijze rekenschap wordt afgelegd, t.a.v. de uitspraken die in deze zaak door de kerken in het verleden zijn gedaan: Braga (563), Dordrecht (1618 - 1619), Amsterdam (1836), Hilversum (1937).
2. dat uit deze uitspraken blijkt dat de kerken tot dusver bij het zingen in de eredienst zich steeds tot de psalmen c.q. berijmde Schriftgedeelten hebben beperkt en andere liederen, die geen berijmde Schriftgedeelten zijn, hebben afgewezen.
3. dat de kerken hierbij zich lieten leiden door de nauwe verbondenheid aan en het roepingsbesef tot waakzaamheid voor het woord van God.
4. dat het aanvaarden van de instructie 8.04 een afwijken van en een breken met dit standpunt inhoudt.
5. dat tot het onder 4 genoemde wel zeer gegronde argumenten aanwezig dienen te zijn van oordeel:

- a. dat de aangevoerde Schriftplaatsen (Ef. 5 : 19, 20; Col. 3 : 16) geen aanwijzing geven tot het zingen van niet berijmde Schriftgedeelten in de eredienst.
- b. dat hoewel het zingen van liederen, waarvan de inhoud beantwoordt aan Schrift en belijdenis, op zich niet direct met de H. Schrift in strijd is te achten, toch deze liederen niet op

één lijn zijn te stellen met de wel berijmde Schriftgedeelten (uiteraard mits de berijming ook in overeenstemming is met Schrift en belijdenis).

c. dat door het zingen van berijmde Schriftgedeelten in de eredienst de directe verbondenheid aan de H. Schrift als het geïnspireerde woord van God wordt bewaard.

d. dat uit de historie blijkt dat het gevaar van dwalingen bij het zingen van niet berijmde Schriftgedeelten veel groter is, dan bij het zingen van wel berijmde Schriftgedeelten.

e. dat de roeping tot waakzaamheid ook in onze tijd onverminderd geldt.

f. dat de behoefte om het heil dat God ons in Christus geeft, ook in liederen, die niet berijmde Schriftgedeelten zijn, te bezingen, niet maatstafgevend is, te meer niet omdat dit ook in de psalmen c.q. berijmde Schriftgedeelten, op een nog beter wijze, zeer wel mogelijk is. g. dat derhalve in de instructie 8.04 genoemde constatering (overwegingen) niet als gegronde argumenten kunnen worden beschouwd.

verder van oordeel:

h. dat door het zingen van liederen, die niet tot de berijmde Schriftgedeelten behoren, aan de eenheid van de kerken schade wordt toegebracht, hetgeen in strijd is met de eenheid der gemeente waartoe de Schrift ons aanspoort (1 Cor. 1 : 2; 4 : 17; 7 : 17; 11 : 16).

i. dat hierdoor ook een struikelblok in de weg wordt gelegd, om te komen tot eenheid met hen, met wie de kerken dit blijkens de verklaring bij art. 50 K.O. van harte begeren.

j. dat het praktisch onmogelijk geacht moet worden om voor onze kerken te komen tot het samenstellen van een eigen bundel van gezangen, die voldoen aan de eisen van Schrift en belijdenis.

k. dat, vanwege de tijdgebondenheid der gezangen dit praktisch zal betekenen, dat men op het liedboek aangewezen is, hetgeen vanwege de inhoud van de gezangen uit het liedboek als een ernstig bezwaar moet worden aangemerkt.

besluit:

aan de instructie 8.04 niet te voldoen.

en spreekt uit:

dat de kerken zich houden zullen aan hetgeen tot dusver in dezen door de kerken is bepaald.

De Voorzitter van de synode gaf de instructie met de rapporten in bespreking. Hij verzocht de zaken zakelijk en broederlijk te benaderen. Nu de synode gesloten is en dus ook deze instructie afgehandeld is, kunnen we vaststellen, dat er inderdaad, hoe de meningen ook verschilden, op hoogstaande wijze debat gevoerd is.

Ouderling J.G. van Minnen was de eerste spreker. Deze wilde zich voorzichtig opstellen. Hij vreesde, dat aanneming van de instructie geen versterking van de eenheid zou opleveren. Hij wil zich conformeren aan 1 Corinthhe 8 : 13.

Ds. Bouw heeft principiële en praktische bezwaren. Voor de principiële verwijst hij naar het minderheidsrapport. Voor de praktische vraagt hij zich af: hoe is het mogelijk, als onze vorige G.S. geworsteld heeft met onderlinge verhoudingen, dat men nu al weer komt met zo'n voorstel, dat de moeilijkheden nog groter maakt.

Hierna komt Ds. Tanis aan het woord. Ons artikel zou te lang worden, wanneer we daarin nog een weergave zouden opnemen van wat deze spreker te zeggen had. Dat bewaren we dus tot een volgende keer.

B.

Het boek „Esther”

DE TOEBEREIDING TOT DE TROON

1

Esther 1 en 2.

In heel het boek Esther komt de naam van God niet voor!

Kan daarom dit boek dan wel behoren tot de canonieke boeken van de Bijbel?

Velen hebben dit betwist.

Toch is het boek erin opgenomen als ook door Gods Geest geïnspireerd. De kerk heeft het aanvaard: „al deze boeken ontvangen wij voor heilig en canoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren...”, zo lezen wij in onze Nederl. Gebootsbelijdenis, artikel 5. Want op het allerduidelijkst laat het zien de gouden draad van Gods

besturende Hand tot verlossing van Zijn volk. Het is één treffend schaduwbeeld van de grote verlossing door en in Christus en profetie van de uiteindelijke ondergang van het rijk der duisternis!

Het boek Esther verplaatst ons naar de hoofdstad Suzan van het Perzische Rijk, onder het bestuur van koning Ahasveros, waarschijnlijk dezelfde als de Xerxes uit de ongewijde geschiedenis, een despoot van grenzeloze willekeur, die het bewind voerde over 127 provincies en waarin vele Joden woonden, die nog niet waren teruggekeerd naar Jeruzalem.

Onder deze verspreide Joden was er een overblijfsel van het heilige zaad. Daartoe behoorde Mordechai en zijn nichtje Esther, dat als een wees door hem was opgenomen in zijn huis. Zijn opvoeding mocht vrucht afwerpen. Want ook Esther gaf blijken van kinderlijke Godsvrucht. Of er bij hen geen zwakheden gevonden werden? O zeker. Maar bij wie van Gods kinderen worden deze niet gevonden? En zij leren die ook belijden.

De opvoeding tot zegen! Wat rijk. Maar wat rust ook een grote verantwoordelijkheid op ons als ouders, om onze kinderen op te voeden in de vermaning en vreze des Heeren! Met name in onze tijd bij zo grote zuigkracht, die er uitgaat van de moderne wereld en levensbeschouwing. In de feestelijke maaltijd van het weelderige tuinfeest, dat zeven dagen duurde, krijgen we iets te zien van de geneugten dezer wereld, van de mensen, die niets anders bezitten en niets anders begeren dan „eten, drinken en vrolijk zijn”. Maar leeft ook in ons aller hart niet het werken alleen om de spijze die vergaat, naar Christus' eigen getuigenis? We zijn uit de aarde aards en onze grondslag ligt in het stof! Zijn we eraan ontdekt? Hebben we er last van gekregen? Heeft dit ons doen zoeken naar de spijze, die blijft?

Hoe loopt het dikwijls af met de weelde-genietingen? Zie 't bij de maaltijd van Ahasveros. Waarom werd de koningin Vasthi verstoten? Omdat zij weigerde zich te vertonen en te poseren voor al die wellustige grote heren, de rijks-genoten uit de 127 landschappen. Zo zegevierde dwaasheid en onrecht. Vasthi afgezet als koningin. Zij verdwijnt en we lezen niets meer van haar. Maar zal dan het onrecht niet gewroken worden? Houdt de God van hemel en aarde Zich verborgen?

O, ondoorgrondelijk Godsbestuur!

Dwars door al 's mensen woelingen en bedoelingen, waarvoor men ten volle verantwoordelijk blijft en waarvan men eens rekenschap moet afleggen, vervult de grote God des hemels Zijn Raad en haalt de instrumenten naar voren, ja, bewerkt hen tot de volvoering van Zijn verlossingsplan!

Het is Esther, die in de plaats van Vasthi tot koningin wordt verheven. Esther is de Perzische naam en betekent: ster. Haar eigen naam is: Hadassa, mirt. Zij heeft ook iets van de mirtplant naar de geestelijke overeenkomst: de mirt groeit en bloeit... in de dalen, in de diepte. Wanneer men op haar trapt, verspreidt zij de liefelijkste geur. Dit is wel duidelijk in Esthers geschiedenis uitgekomen.

Hoe ging zij naar het paleis, toen de koning een keus zou doen uit al de meisjes, die opgeroepen zijn en 12 maanden ter voorbereiding moesten blijven in het huis der vrouwen, onderscheiden van de zgn. „harem”? We lezen, dat Esther ging in een passend, eenvoudig gewaad. Dit valt op, omdat de jongedochters zich mochten opmaken, zoals zij wilden. Maar Esther behoorde nog tot de jeudigen, die de schoonheid niet zoeken in ijdele opschik en naar de potsierlijke modegrillen van de tijd.

Hier valt dus nog wel iets te leren ten opzichte van de levensopenbaring en levensstijl in onze tijd. Zelfs David moest bidden:

„Wend, wend mijn oog van d'ijdelheden af.”

Eén zaak is voor velen zeer dubieus in de voorbereidingstijd van Esther. Mordechai beval Esther nadrukkelijk haar afkomst niet te zeggen. Men heeft dit Mordechai en Esther zeer aangerekend als zwakheid en ongelooft. Toch zien wij dit niet zo bij hen. Het was Mordechai's bedoeling om steeds 't contact met Esther te kunnen onderhouden, wat voor Esther dan ook heel profijtelijk was. En hoe schoon blijkt Esthers aankomst steeds aan haar oom. Ja, in dit

opzicht valt er voor onze jongemensen en onze kinderen wel iets te leren van Esther!

En nu de beslissing. De keus van de koning valt op... Esther. En hij verheft haar tot koningin. Ja, „God neigt de harten der koningen als waterbeken”, zo zegt de Spreukendichter. De mens wikt, maar God beschikt!

O, wondere wegen des Heeren.

Vóór dat Haman tot zijn goddeloze plan is gekomen, was God reeds bezig aan de verlossing van Zijn volk, door zo de instrumenten toe te bereiden.

Maar ook: treffend bewijs van Gods nederbuigende liefde ver boven Ahasveros keus uit!

„Wie is aan onze God gelijk,
Die armen opricht uit het slijk,
Nooddriftigen, van elk verstoten
Goedgunstig opheft uit het stof,
En hem verrijkt met eer en lof,
Naast prinzen plaatst en wereldgroten.”

Zalig, wie uit het stof van zonde en verlorenheid getrokken wordt en tot de geestelijke adelstand wordt verheven, bekleed met het door God gegeven kleed van ootmoed en schuldbesef, van geloofsvertrouwen. Genade gevonden in de ogen van Hem, Die naar recht moet verstoten, maar met behoud van Zijn recht neerziet op arme zondaren en hen doet delen in de allerrijkste verhoging. O, van erfgenaam der hel te worden „erfgenaam van God en mede-erfgenaam van Christus”! Maar dit kan dan ook alleen om Hem, Die Zich eens zo diep heeft willen vernederen, tot de dood des kruises, waarom de kerk mag zingen:

„Door U, door U alleen,
om 't eeuwig welbehagen.”

v. L.

VOOR DE JEUGD

Beste Jongelui!

De brief aan Filemon 14

„Ik dank mijn God, uwer altijd gedachtig zijnde in mijn gebeden, also ik hoor uw liefde en geloof, hetwelk gij hebt aan de Heere Jezus, en jegens al de heiligen.”

Fil. : 4, 5

Laat ik voor ditmaal beginnen met jullie allen een gezegend 1978 toe te wensen. Het jaar 1977 behoort weer tot het verleden. Daar is in dat jaar heel veel gebeurd. In de wereld: Ik denk aan al de rampen, waardoor de wereld getroffen is. De grote watersnoodramp in India ligt nog vers in het geheugen. Of moeten jullie erg je best doen om het nog in de herinnering terug te roepen? Het zou mij niet verwonderen. We leven snel. Elke dag zijn er weer nieuwe dingen aan de orde, die de oude verdrijven en spoedig doen vergeten. De snelle gang der gebeurtenissen onderstrepen wel hetgeen Mozes eeuwen geleden al gezegd heeft: Wij „vliegen” daarheen! We gaan met een supersonische snelheid naar het einde, naar de eeuwigheid, naar onze eeuwige bestemming. En hoe zal die wezen? Want het is eeuwig wel of eeuwig wee, wat ons te wachten staat. Een derde mogelijkheid is er niet. Echt wel een zaak om over na te denken.

Daar is veel gebeurd ook in ons eigen land. Ik denk aan de langdurige kabinetsformatie. Nu ik jullie dit schrijf is het nog niet rond. Als jullie het lezen, hoop ik dat het rond is. En hoe zal het dan wezen? De één is wat meer links dan de ander. Allen staan aan de verkeerde kant, dat is niet aan de kant van God, maar aan de kant van de wereld. Men zoekt mensen te behagen. En waar de Heere een behagen in heeft, wie vraagt daar nog naar? Die kun je haast wel op een hand tellen. Ik bedoel dan natuurlijk diegenen, die nog voor God en Zijn woord uit willen komen in de zalen waar de volksvertegenwoordiging vergadert. Ons blad is geen politiek blad. Het is ook niet de bedoeling om over de politiek te gaan schrijven. Dat zou ik ook niet kunnen. Dan moet je er meer verstand van hebben dan ik bezit. Maar een blinde kan hier wel tasten, dat het in deze welvaartstijd toch niet goed gaat. Men heeft Mij verlaten, zegt de Heere, en wat wijsheid zullen ze dan hebben? Hoeveel jonge mensen gaan de vernieling niet in, door de verslaving aan allerhande „pepmiddelen”. Men wil daardoor uit het leven halen wat er uit te halen is, terwijl men achter de dood aanjaagt. Ik hoop dat jullie allemaal voor deze heilloze wegen bewaard zullen blijven. Want het gebruik van drugs etc. houdt hen voor de kerkdeuren geen halt. Dat wil zeggen: Ook in de kerk zijn er niet weinigen (?)

die een prooi geworden zijn van deze geestelijke „vernietigingsmiddelen”.

Daar is veel gebeurd op het terrein van het kerkelijke leven. Ik hoop dat ook deze dingen jullie interesseren hebben. Daar is vergaderd, gesproken, gedebatteerd en gekonstateerd dat het allemaal maar heel moeilijk is om elkaar te vinden. De verwijdering wordt steeds groter omdat men steeds verder van God afgaat. Dat dit eens mocht worden ingezien. Het zou in deze tijd van ontzagelijke verwarring nog heilzaam kunnen werken. Want als men dit niet in gaat zien, dan staat het te vreezen, dat het in het nieuw begonnen jaar nog verder zal gaan, de verkeerde richting uit. O zeker, God houdt Zijn kerk in stand. Daar behoeft niemand aan te twijfelen. Maar zoals wij het bezien staat het er echt niet zo rooskleurig voor.

Daar is natuurlijk een eenheid, die boven alle kerkelijke verdeeldheid uitgaat. Dat is de eenheid die er bestaat tussen alle ware gelovigen. Christus is het Hoofd des lichaams, en de gelovigen zijn alle tesamen leden van dat lichaam.

Deze eenheid zoekt men gestalte te geven door van verschillende kerkelijke zijden elkander te zoeken. Er zijn er in onze kerken die graag zouden verenigen met de vrijgemaakte gereformeerden, zowel binnen het verband als buiten het verband. Doch dat smaakt mij niet. Waarom dat ook niet eens een keer in ons blad geschreven? Een ieder komt voor zijn mening uit. Nu dat is dan mijn mening en ik geloof te kunnen zeggen van al degenen die met ons het pand zoeken te bewaren.

Ik zou liever verenigen met de Ger. Gem. en met de rechtverleugel van de Ger. Bond. En ook nog wel met anderen die dezelfde richting uit denken. Wij zouden beslist elkaar meer moeten zoeken. Doch hoe het dan verder moet zie ik ook nog niet zitten. We zitten ten deze echt nog in de winter, in natuurlijk opzicht, maar ook in geestelijk opzicht.

Het gebed mocht wel vermenigvuldigen of de Zon nog eens door mocht breken. Als ik over de Zon schrijf, dan bedoel ik daar natuurlijk mee de Zon der gerechtigheid, dat is de Heere Jezus Christus. Dan zou het er in de kerk anders uit gaan zien. Dan zou het er ook in het leven van de gelovigen anders uit gaan zien. Want, uitzonderingen daargelaten, het is in het particuliere geloofsleven ook maar somber gesteld. Je hoort weinig van doorbrekend licht, zoals de „ouden” daar wel eens over pleegden te praten. Men bedoelde daarmee een opwas in de kennis en in de genade van de Heere Jezus Christus. En dat krijg je alleen door een nauwe geloofsomgang met Hem. Hij is het waarachtige Licht, dat in deze wereld gekomen is. Met het kerstfeest is dit weer overdacht geworden. En wie nu met Hem in geloofsgemeenschap leeft, die wandelt in het licht. Die heeft in deze donkere tijd geen kwaad te vreezen. Er is veel gebeurd. We hebben verschillende terreinen even afgetast. Ik zou niet volledig zijn, als ik tenslotte niet bij een ieder persoonlijk terecht kwam, met de vraag: Is er nu ook in jullie leven nog wat gebeurd? Vroeger zei men wel eens: Daar moet wat gebeuren in het leven van een mens. Tegenwoordig zegt men (althans velen) dat dit niet meer nodig is. Je moet, zegt men, alleen maar geloven. En als je dan maar gelooft, 't zij hoe dan ook, dan is het wel in orde.

Doch ik houd het dan nog maar met de „ouden”, die zeiden dat er wat gebeuren moet. Misschien vragen jullie wel: Wat moet er dan gebeuren? Wel, wat Jezus zeide tegen Nicodemus. Dat weten jullie toch wel? De mens moet wederomgeboren worden. En heeft dat wonder nu in jullie leven plaats gehad? Want daar komt het op aan. Het nieuwe jaar begint met 1 januari. Het nieuwe leven begint met de wedergeboorte. Als dit wonder nog niet in jullie leven heeft plaats gehad, dan wens ik dit vóór alle dingen toe in het nieuwe jaar. Ik geloof dat dit wel een goede nieuwjaarswens is. Laat ik het dan hierbij laten.

Paulus dankt zijn God, terwijl hij dacht aan Filemon, Appia, Archippus en de gemeente, die in het huis van Filemon samenkwam. En waarvoor dankt hij nu God?

Hij had gehoord van de liefde en het geloof, dat men daar had aan de Heere Jezus Christus, en jegens al de heiligen. Men was het Paulus in de gevangenis wezen vertellen, hoe het daar in Colosse, in het huis van Filemon gesteld was.

Dit „vertellen” is ook al een bijzonderheid. Tegenwoordig wordt er ook veel „verteld”. Maar je hoort nu nog niet zoveel goeds vertellen. Dat ligt ons zo van nature niet. We vertellen liever het kwaad van een ander. Daar kunnen we uren mee „zoet” zijn. En

als er nog eens iets goeds verteld wordt, dan is het een wonder als er geen „klad” overheen komt. Ga dit maar na in het leven, ook in je eigen leven. En bedenk, dat de zonde tegen het negende gebod een zeer veel voorkomend kwaad is. In plaats dat men des naasten eer zoekt voor te staan en te bevorderen, zoals het in de H. Cat. ons wordt voorgehouden, vindt het tegendeel niet zelden plaats. Achterklap = kwaad spreken achter iemands rug, dat komt meer voor. En men denkt er niet aan, dat dit als „eigene werken des duivels” gekwalificeerd wordt. Laten wij daar echter wel aan denken. Want er wordt zo gemakkelijk gezondigd, juist op dit terrein. En zondigen is altijd een zeer schadelijke zaak. Daar is geen zaak, waardoor we onszelf meer schade berokkenen dan de zonde. Want de bezoldiging der zonde is de dood. Neemt dit toch ernstig en neem het a.u.b. niet als een bekende waarheid voor kennisgeving aan.

Men was Paulus wezen vertellen dat men daar in dat huis van Filemon, liefde en geloof had aan de Heere Jezus. Men was door het geloof aan de Heere Jezus verbonden. Door het geloof kende men de Heere Jezus. Men verstond door het geloof, wat de Heere Jezus uit liefde voor hen gedaan had. Hij had Zichzelf voor hen overgegeven tot in de dood. En dit deed Hem nu zo geliefd zijn. Zij hadden Hem lief, omdat Hij hen eerst had liefgehad. Doch nu moet ik weer gaan eindigen. Want voor mijn mede-schrijvers moet ook nog een stukje overschieten in ons blad.

Winnen jullie nog wel eens een abonnee? Jullie aller vriend
Ds. H.C. v.d. Ent

BOEKBESPREKINGEN

DE NIEUWE WERKELIJKHEID

door Dr. Lewis B. Smedes, Uitgave van Wytse Benedictus, Postbus 505, Hilversum.

De ondertitel luidt: existentie en situatie van de mens in gemeenschap met Christus. Het boek verscheen in het Amerikaans en werd vertaald door Dr. F.H. van Meyenfeldt. Het werd ook in het Spaans vertaald en heeft in Zuid-Amerika, evenals dat reeds in Noord-Amerika het geval was, grote belangstelling ondervonden. De schrijver promoveerde aan de V.U. te Amsterdam. Hij is momenteel Professor of Theology and Ethics aan het Fuller Theological Seminary, Pasadena, California. Hij heeft de werken van vooraanstaande Nederlandse theologen als Berkouwer, Van Ruler, Kuitert en Verkuyil in het Amerikaans vertaald. Daaruit is wel op te maken aan wie hij zich verwant gevoelt.

In het Woord vooraf zegt de schrijver o.a.: „Ik heb gepoogd, op een geduldige wijze meedenkend, in hoofdlijnen aan te geven hoe verschillende mensen Paulus' leer hebben verstaan, vervolgens heb ik me tot Paulus zelf gewend om door zijn eigen gedachtengang deze verklaringen zelf te laten toetsen.” En verder: „Ik heb niet gepoogd modicus te zijn; dit boek is niet een poging het evangelie aan te passen aan de smaak van de moderne mens - wie hij ook zijn mag. Wat ik heb geschreven wil niet aanbevolen worden als weer een „radicale reconstructie” van de theologie voor onze tijd. Wel wilde ik de moeilijk grijpbare en dynamische notie van onze gemeenschap met Christus verstaan, om die nl. te verstaan zoals Paulus hem verstond en zoals hij erover schreef.”

Het boek heeft 7 hoofdstukken: 1. Een Christologie voor gemeenschap met Christus, 2. Christus en de Geest, 3. In Christus zijn, 4. Met Christus, 5. Christus in ons, 6. Geloven en zijn, 7. Het lichaam van Christus. Het is geen boek voor eenvoudige lezers. Het boek geeft veel om over na te denken. We kunnen echter niet in alles met de geleerde schrijver instemmen. Het boek zou ons meer hebben toegesproken, wanneer de schrijver meer rekening gehouden had met het feit, dat krachtens ons in - zijn in Adam van nature er niemand in Christus is dan door wedergeboorte en dat bekering en geloof noodzakelijk zijn. Wanneer één en ander zou omschreven zijn in de geest van onze Heidelbergse catechismus zou op eenvoudige wijze naar voren hebben kunnen komen, wat het is in Christus ingelijfd te worden, in Hem te zijn en te blijven enz. Dan zouden we gekomen zijn op het gebied van het geestelijke leven, de praktijk der godzaligheid. Het boek handelt over heel belangrijke zaken en daarom juist vinden we het een gemis, dat daarin niet in deze geest over deze dingen geschreven is. Zou de schrijver zich daarop toegelegd hebben dan zou hij wellicht op andere plaatsen anders geschreven hebben. In de staat der gerechtigheid verkeerde de mens in de gemeenschap met God. Daar is hij door eigen schuld uitgevallen. Uit genade wordt de mens in die gemeenschap hersteld, namelijk door de inlijving in Christus. De schrijver moet het daar wel mee eens zijn, maar we hadden dat graag duidelijk zien uitgesproken.

Het boek is een studie van 244 blz. en kost f 29,50.

STEMMEN UIT GENEVE EN STEMMEN UIT WITTENBERG

Uitgaven van de Geref. Biblioth. Goudriaan

Van de Stemmen uit Genève is de 40e bundel verschenen en van de Stemmen uit Wittenberg de 31e. De eerstgenoemde bundel bevat weer preken van Calvijn over Job en wel van hoofdstuk 39: 8 tot 40: 19. Op de hem eigene wijze vertolkt hij de Schrift. We zouden gedeelten kunnen overnemen, maar zeggen alleen: laat ieder er lering uit trekken. De andere bundel bevat een vervolg van de Kerkapostillen van Maarten Luther en wel een preek op de derde Kerstdag over Johannes 1: 1-14. Luther spreekt nog nadat hij gestorven is. De bundels kosten f 4,- per stuk.

B.

Langs deze weg willen wij gaarne door middel van deze advertentie al onze cliënten hartelijk dank zeggen voor het genoten vertrouwen dat wij in het afgelopen jaar van U mochten ontvangen.

Ook hopen wij D.V. in A.D. 1978 weer van dienst te mogen zijn met de levering van al uw goede en verantwoorde lectuur. Er staan voor dit nieuwe jaar weer diverse nieuwe uitgaven en herdrukken op stapel, o.a. afleveringen van **AL DE WERKEN VAN R. en E. ERSKINE** (reeds 4 din. verschenen welke tevens weer in herdruk zijn), de andere 8 delen zullen in de loop van 1978 verschijnen, febr. de delen 5 en 6.

Ds. L. Boone „Verzamelde geschriften”, 2e druk f 39,50. Ds. Joh. v. d. Poel, „Eben Haëzer” f 25,50. Ds. J. D. Barth „Onze Nederlandse belijdenisgeschriften”, ca. 420 blz., intekenprijs ca. f 42,50, naverschijsning f 5,- duurder.

H. J. Morren, „De godsdienst verzekerd”, het leven van Ds. Joh. Bogerman, waarbij opgenomen een tweetal verhandelingen over de zondeval van David door Ds. Bogerman welke nog nimmer verscheen in het Nederlands (uit het Latijn vertaald).

Jac. Koelman „Drieërlei Catechismus”, vervolg op Plichten der ouders.

JEUGDBOEKEN, o.a.

L. Janse: „Toen de dijken braken”, over de ramp van 1953, met prachtige illustratie van Hans Beunk. f 7,90, idem „Onder Veilig dak”, oorlogsboek.

Van de Rhenense Boswachter en schrijver Joh. G. Veenhof zal D.V. verschijnen „De vlammeende Horizon” nieuw oorlogsboek, 12 jaar en ouder circa f 14,90, nog beperkt leverbaar van het meest verkochte leesboek (R.D. enquête).

„Jonggestorven Helden”, f 14,90, hiervan verscheen binnen een half jaar de 3e druk, welke nu weer bijna uitverkocht is, eveneens de reeds eerder verschenen boeken.

Mannen van het buitenspoor f 16,90. Schoten klonken in het nachtelijke bos f 19,90.

Dit is maar slechts een kleine greep uit onze nieuwe uitgaven (zie onze advertenties).

★ Bij deze wensen wij al onze cliënten vrienden, bekenden, medewerkers(sters) en allen die dit lezen een Gezegend 1978 toe.

UITGEVERIJ - BOEKHANDEL

KOOL

Stationssingel 50 - Veenendaal - Tel. 08385-13978, Postbus 177 - Antwnr. 77 - Giro 280572 - Bankrek. Rabobank Veenendaal, Rek. nr. 36.51.10.191.

Voor al Uw

- ★ **BOEKEN**
- ★ **BIJBELS en**
- ★ **PSALMBOEKEN**

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

TERUG NAAR DE NATUUR

De natuurgeneeswijze neemt een steeds grotere plaats in en geen wonder wanneer U de fantastische resultaten verneemt van hen die één van de meer dan 40 verschillende kruidenrecepten bestelden, o.a. maag, maagzweer, niersteen reumatiek, gewrichtsreuma, schildklier, slapeloosheid, suiker, spataderen, vermagering, zenuwen, enz. enz.

Alle soorten zijn verpakt in kuren voor een maand à f 12,50

(verzendskosten
Inbegrepen).

Vermeld wel duidelijk welke soort U wenst.

NIEUW !!!

De soorten vermagering, zenuwen en vochtaldrivend, nu ook in tabletvorm
Maandkuur f 15,-

Drogisterij

SIKKING

Barrevoetstraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 312852
Giro 190609

HOTEL

**DREYEROORD -
OOSTERBEEK**

Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer zich „thuis” voelt.

Voor bijbels, boeken en

muziek

is **LINDENBERG** uniek !

Grote voorraad

Snelle levering

ook van de allernieuwste uitgaven

**Lindenberg's
boekhandel**

Slaak 4 - 8 (postbus 4209)

ROTTERDAM 16

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).